

Revolt i Ungern

Detta är berättelsen om Igor Cordas från Ungern. Hans flykt undan förtrycket kom att ge honom ett vidare perspektiv på begreppet frihet än han någonsin hade kunnat drömma om. Fram till år 1956 var Igor bara en av många bönder som brukade sina få hektar mark på den ungerska slätten. Men det året var det många i hans land som tvingades ut ur sin behagligt undanskymda tillvaro. För ett ögonblick fördes de in i ett äventyrligt rampljus uppe på en estrad där ridån så småningom skulle gå ner för deras lilla scen.

Under sina jämförelsevis bekymmersfria dagar var det två saker som stod i centrum för Igors intresse: gården och familjen. I ett försök att trygga den knappa försörjning som marken kunde ge arbetade Igors fru Ilka ofta tillsammans med sin man ute på åkrarna. Barnen Franz och Mara, tio respektive åtta år gamla, fick tidigt lära sig att hjälpa till vid sådd och skörd...och många gånger även under mellantiden.

Varken Igor eller hans hustru var intresserade av politik. De var inte medlemmar i något politiskt parti och omfattade inte heller någon särskild politisk ideologi. Allt de begärde var att få bruka den lilla mark de kunde kalla sin egen och att få uppfostra sina barn utan att någon obehörig blandade sig i. Ganska enkla och rimliga krav på livet kan det tyckas, men på den tiden, och i deras samhälle, var detta något som värderades mycket högt.

Samtidigt som Igor inte var politiskt intresserad är det också sant att han bara visade ett flyktigt intresse för religion. Faktum är att hans huvudsakliga kontakt med kyrkan efter vigseln var när barnen döptes. Inte för att Igor och Ilka var direkt ateister, men de hade helt enkelt inget intresse för det liv som kyrkan krävde. Dessutom var kyrkan i Ungern inte väl sedd av den nya regimen i landet och det var därför inte alltid en fördel att betraktas som en religiös ivrare.

Igor föredrog att låta kyrkan och staten gräla utan hans hjälp eller inblandning. Men även om Igor och hans hustru varken hade någon politisk eller religiös anknytning, är det ändå sant att de var utsatta för en viss press som det var svårt att komma undan. Ilkas bror, till exempel, studerade politisk filosofi mycket ivrigt. Han besökte dem ibland och kunde stanna ett par tre dagar. Han pratade och pratade och höll ibland hela tal för dem.

Igor lyssnade noga till sin svåger Milan och samtalade med honom. Ibland argumenterade han, men den alltid vänliga och leende Milan hade redan svaren färdiga och pratade omkull invändningarna tills Igor med en axelryckning gick därifrån. Och den ständigt leende Milan som kunde allt om politik och hade svaren på alla frågor bara följde honom milt överseende med blicken.

Vad skulle inte kunna hända om Milans tal var häftigt antikommunistiska i tonen och avslöjade honom som en ivrig "motståndsmän"? Men det var många som pratade likadant, och Milan var en glad och trevlig människa med stor övertalningsförmåga. Igor gillade honom och Milan var alltid välkommen till hans lilla stuga närhelst han hade vägarna förbi.

Så en dag, plötsligt och utan förvarning, faller hela tillvaron omkull för Igor och Ilka och deras vänner. Och särskilt för Milan. Det pågick strider och våldshandlingar, soldater fanns överallt. Utländska soldater. Milan sköts av Ungerns nya "beskyddare". Han sköts därför att han vågade säga sin mening. Och Igor visste att den som välkomnat Milan i sitt hem inte gick säker. Men det

var svårt att bryta upp från allt och bege sig mot okända mål enbart på grund av misstanken att man eventuellt står på tur för avrättning. I två dagar var Igor vacklande och obeslutsam, och de här två dagarna hade så när beseglat hans öde. När barnen hade somnat talade han viskande med Ilka, som om någon fiende lurade vid varje nyckelhål.

“De kan inte ha något emot mig”, upprepade han gång på gång. “Jag är inte politiskt engagerad och jag har ingen anknytning till kyrkan.”

På detta brukade Ilka svara: “De behöver inte ha något emot dig. Men de vet att du var Milans svåger. De vet att han alltid var välkommen hit till vårt hem. Det dröjer inte länge innan de anklagar oss för att vara samma typ av förrädare som Milan.”

När de för andra kvällen i rad gick viskande omkring i sitt hus, blev de plötsligt dödysta. Det hördes en knackning på köksdörren. En stilla och tvekande knackning, inte en sådan knackning som soldater gör. Ilka tittade på Igor. Han nickade, rörde sig mot dörren och öppnade den försiktigt. Där ute i mörkret skymtade han en gestalt som gjort sig oigenkännlig genom att sätta en huva över huvudet och en halsduk för ansiktet. Gestalten tryckte ett papper i hans hand och försvann sedan in i det dimmiga månskenets skuggor.

När han vände sig om för att gå in i huset fick Igor kämpa mot impulsen att ropa efter främlingen och välkomna honom in i huset. Han reglade dörren ordentligt efter sig och öppnade papperet. Där fann han följande obönhörliga meddelande textat med stora bokstäver:

**De kommer och hämtar er
i morgon bitti.
Ni måste ger er iväg i natt!**

Igor visade meddelandet för Ilka och brände sedan upp papperet. “Väck barnen”, sa han. “Vi måste lämna huset inom tio minuter.”

Femton minuter senare sköt Igor upp dörren och smög ut i natten tillsammans med sin familj. Ilka grep tag i Maras hand och Igor tog pojkens hand i sin.

Lika tyst som de omgivande skuggorna lämnade de sitt enda hem och den mark som tillhört Igers släkt i generationer. De vandrade västerut och deras mål var Österrike, eller kanske någonstans ännu längre bort...

Deras flyktmetod innebar inte något nytt och inte heller var den särskilt avancerad. De gömde sig i skogen om dagarna och vandrade om nätterna. De undvek alla större vägar, tog omvägar även kring mindre samhällen och åt vad de fann i skog och mark, precis som flyktingar gjort i alla tider. Största problemet var att ta sig över floderna och det kunde vara ett riskfyllt äventyr bara att ta sig över den minsta å. Ibland lyckades de vada över något mindre vattendrag, särskilt om de först gick tillräckligt långt uppströms. Ett par gånger “lånade” de en båt. Och en gång rodde en vänlig landsman dem under tystnad över en djup och bred flod. Han ställde inga frågor och de förklarade inte varför de, en man och en kvinna och två barn, var ute på vandring vid en så udda tid på dygnet. Men deras välgörare förstod redan varför lika väl som om de hade avslöjat sina innersta hemligheter och avsikter för honom. De var inte de första han rodde över floden.

Halvvägs över floden slutade deras vän att ro och pekade nedströms. Där avtecknade sig den tydliga konturen av en stor stenbro. De såg strålkastarljus riktas mot allt som närmade sig och soldater i främmande uniformer som stoppade och genomsökte bilarna. Igor och Ilka såg på varandra och Igor tog Ilkas hand och tryckte den varsamt. Det behövdes inga ord. De hade ännu inte nått tryggheten.

Så vandrade de vidare, och vidare. På Igers försiktiga förfrågan fick de på en plats veta att de befann sig lite mer än 6 mil från gränsen. De hade redan vandrat 16 mil och två veckor hade gått sedan de lämnade sitt hem utan att ens låsa dörren. Här och var hörde de rykten om fasansfulla handlingar som utfördes i frihetens namn. Dessa grymma nyheter sporrade dem att kämpa vidare och gjorde dem fast beslutna att nå friheten tillsammans – och att börja ett nytt liv tillsammans – någonstans! Men var?

Efter en särskilt svår nattlig marsch sjönk Igor och hans familj utmattade till marken. Efter att ha intagit lite föda fick sömnen snart Ilka och barnen att glömma alla svårigheter. Men Igor låg vaken i timmar och grubblade över deras situation under det han såg upp mot den blå himlen. Sedan betraktade han sin fru och sina två barn. De var hans familj, och de såg upp till honom som sin ledare och beskyddare. Men för tillfället kände Igor att hans eget mod svek honom. Han visste inte vart han skulle föra denna sin lilla hjord, eller hur han skulle kunna beskydda den. Måtte Gud hjälpa dem tänkte han för sig själv. Också en tanke! Till slut viskade han fram sina tankar i orden "Om bara Gud ville hjälpa dem!" "Och mig", lade han till efter en stund. I det här ögonblicket, när han låg där orörlig och förvirrad, gjorde han någonting som han inte gjort sedan han var barn. I sin djupa förtvivlan bad Igor Cordas till Gud. Hans bön innehöll bara tre ord: "Gud hjälp oss! Gud hjälp oss! Gud hjälp oss!" Högt avslutade han med ett "Amen". Ilka vaknade till. "Sa du nåt Igor?" undrade hon.

"Det är dags att vi vandrar vidare", svarade Igor lite förläget. "Vi kan lika gärna starta tidigt idag. Eftersom skogen växer tät kommer ändå ingen att upptäcka oss."

Ilka kravlade sig upp på benen och väckte barnen. Efter att hon delat ut den magra matransonen gav sig den lilla gruppen iväg.

Men tryggheten låg fortfarande många farliga kilometer framför dem och något som liknade en katastrof väntade runt hörnet. Hösten hade redan kommit långt. Nätterna var kalla och deras kläder tunna. Ibland var de tvungna att vandra kilometervis i våta kläder efter att ha tagit sig över något kyligt vattendrag. Försvagad av den långa vandringen och den otillräckliga födan insjuknade Mara. Hon hade smärtor i bröstet, luftrören rosade och ögonen var dimmiga. Hon försökte gå, men var alldeles för svag och utmattad. Igor gjorde bedömningen att de fortfarande hade omkring tre mil kvar till gränsen. Skulle Gud ha fört dem så långt för att sedan i ett nyckfullt infall, eller som ett makabert skämt, låta dem tas tillfånga?

"Men varför skulle Gud bry sig om oss?" undrade Igor tyst för sig själv. "När allt kommer omkring, vad har vi någonsin gjort för honom? Ändå hoppas jag att han kommer att ta hand om Ilka och barnen. Gode Gud", sa han, i det han såg upp mot himlen, "Bry dig inte om mig, men tänk på Ilka och barnen."

2

Att skilda håll

Maras tillstånd försämrades och de fuktiga skogarna där de gömde sig påskyndade inte direkt ett tillfrisknande. Igor och Ilka rådgjorde med varandra i ett tätt busksnår där barnen inte kunde höra dem.

“Ilka, jag måste gå och söka hjälp”, sa Igor. “Jag måste hoppas på turen att finna någon som är villig att hjälpa oss utan att överlämna oss till soldaterna.”

“Men vad händer med oss om du tas till fånga under tiden du söker hjälp?” grät Ilka. “Vad gör vi om du inte kommer tillbaka?”

“Vi måste lita på turen”, svarade Igor. “Eller på Gud”, lade han till efter en stunds tvekan.

Igor kysste Ilka och de sovande små barnen för att sedan försvinna ut i den mörka natten. Och Ilka fick ensam fortsätta att vaka över barnen. Natten var full av ljud. Träd som knakade, fåglar som skrånade och vind som prasslade i gräset. Men det var ett återkommande ljud som etsade sig fast i hennes medvetande och det var ljudet av ett barn som med stor ansträngning hävde bröstet vid varje andetag. Och för varje nytt försök att hämta livsnödvändig luft lät ljudet allt svårare. Mara sov ryckigt och rastlöst. Den tunna filten gled hela tiden av när hon kastade sig från sida till sida. Ilka lade tillbaka filten gång på gång och i ett försök att hålla undan den värsta kylan lade hon även sin egen filt över barnet. Själv kunde hon ju röra på sig för att hålla värmen. Det var viktigast med Mara.

Hela natten fortsatte Ilka sin ensamma vaka. Ibland skrämdes hon av nattens ljud, ibland av tystnaden. Hon var rädd hela tiden och det var den längsta natt hon någonsin upplevt.

Då, när den välkomna gryningen började sprida sitt bleka sken över himlen, hörde hon en svag vissling, den överenskomna signalen. Igor var tillbaka! Tack gode Gud! Men glädjen blev kortlivad. I det hon sprang för att möta sin man stelnade hennes hjärta plötsligt av fasa och skräck. I stället för att rusa fram för att i återseendets översvallande glädje kasta sig i hans armar blev hon stående blick stilla och kände kallsvetten komma.

Igor var inte ensam där han kom gåendes uppför kullen. Bredvid honom gick en beväpnad man iklädd en soldatrock! Hade Igor tagits tillfånga och sedan tvingats av sina fiender att avslöja deras gömställe? Eller hade han bestämt sig för att vilken hjälp som helst var bäst för Mara, om den så skulle komma från främmande soldater?

Soldaten och Igor tog sig flåsande upp för kullen och när de nådde fram till buskaget där den lilla familjen gömde sig kunde ingen av dem säga ett ord. Ilka kramade om sin man, men hade hela tiden blicken vänd mot främlingen. Vem var han? Vad ville han? Det var främlingen som till slut bröt tystnaden. “Var är barnet?” frågade han. Ilka pekade mot buskarna som dolde de fortfarande sovande barnen. Mannen gick fram, förde undan grenarna och stirrade på dem. Han var kraftig, lång och muskulös. Franz vaknade vid intrånget, satte sig upp och gnuggade sig sömningt i ögonen och följde sedan främlingens långa kropp med blicken ända från fötterna och sedan långsamt uppåt tills hans blick mötte den andres ögon. För första gången log mannen. “Du måste vara Franz, va?” Men utan att invänta ett svar fortsatte han med en vänlig uppmaning, “Upp och hoppa nu, grabben! Du har en lång väg att gå idag.”

Samtidigt böjde han sig ner och tog den sovande Mara i sina väldiga armar och började gå mot kanten av skogsdungen. "Följ med!" Han nickade med huvudet åt Ilka, Franz och Igor. Utan att se sig om fortsatte han nerför kullen under tiden de övriga tre snabbt samlade ihop sina tillhörigheter för att skynda efter konturen av den stora mannen som med långa kliv bar iväg familjens dotter.

Inte förrän de springande lyckats minska ner avståndet till den långa mannen kunde Ilka hämta andan nog för att ställa en fråga. "Vem är han Igor?" Men den ena frågan ledde till den andra och snart strömmade de så snabbt över hennes läppar att Igor för första gången på tre veckor skrattade högt.

"Vem är han Igor? Vart är vi på väg? Var fann du honom? Är han soldat? Kommer han att hjälpa oss? Är detta en fälla? Vad vet du om honom?"

Så snabbt som hans flämtande andedräkt bara tillät började Igor berätta hela historien. Han hade gått ungefär fem kilometer efter att han lämnat dem då han kom fram till en by som låg belägen mellan två kullar. Men han gick runt byn eftersom han tänkte att en isolerad gård var bättre om han skulle bli tvungen att fly. Omkring en kilometer på andra sidan byn fick han syn på en gård som verkade passa hans syfte väl. Den låg öppet och fritt och en allé ledde från landsvägen och fram till gården. Träden i allén kunde ge skydd när han närmade sig, och om det skulle visa sig att han gjort en felbedömning kunde träden kanske skydda honom mot kulor. På andra sidan landsvägen fanns dessutom ett skogsparti där han kunde gömma sig om han skulle bli tvungen att snabbt dra sig tillbaka.

I skydd av mörkret och träden hade han försiktigt närmat sig huset. Snart kom han fram till en byggnad som han förmodade var ett stall. Steg för steg förflyttade han sig försiktigt utmed väggen, samtidigt som han i tysthet förbannade månen som nu stigit över trädtopparna och lyste upp hela scenen med ett spöklikt sken. Han befann sig vid stallets ena hörn och var just på väg att gå fram till köksingången på boningshuset när staldörren plötsligt öppnades och skepnaden av en lång man syntes komma ut och börja gå mot huset. Han bar på en hink full med ved. Tydligen skulle han tända i köksspisens.

"Upp med händerna, annars skjuter jag!" skrek Igor med gäll röst, och försökte låta som om han menade vartenda ord. Ändå visste han bara alltför väl att om mannen så mycket som vände sig mot honom skulle han bli tvungen att fly för sitt liv. Förresten hade Igor inget vapen med sig. Han hade för länge sedan överlämnat sitt gevär till myndigheterna. Folk som hade gevär i hans del av landet betraktades med misstänksamhet och han ville undvika problem med lagen. Men nu var situationen desperat. Han var tvungen att fullfölja den här akten för att kunna få hjälp.

Mannen släppte hinken och lyfte händerna över huvudet. Igor gick försiktigt fram till honom bakifrån och höll en träpinne mot hans rygg, hela tiden mån om att mannen inte skulle få syn på hans låtsasvapen.

"Jag är en rysk soldat", ljög Igor och försökte härma en utländsk brytning. "Står du på vår sida när vi försöker befria ditt land?"

Mannen stelnade till när Igor körde in "geväret" mellan hans revben.

"Nej!" vrålade han, "du får hellre skjuta mig än att jag lyfter ett finger för att hjälpa dig."

Vid de orden drog Igor en djup lättnadens suck. Han sänkte sitt löjeväckande, men ändå inte helt verkningslösa vapen och ställde sig framför mannen. "Släpp ner händerna min vän", sa han, "jag är flykting och behöver din hjälp."

"Fort in i huset", viskade bonden.

Väl inomhus berättade Igor sin historia för mannen och hans hustru. Han frågade inte efter deras namn, och de frågade inte efter hans. Den långa mannen lyssnade noga. "Jag tror jag kan visa er en säker flyktväg", sa han efter en stunds tystnad och tog samtidigt på sig en överrock som han tagit från en död soldat.

Igor och den långa mannen gav sig iväg genom skogen. Hustrun blev kvar i huset för att förbereda den första riktiga måltid som familjen Cordas hade ätit på tre veckor. Främlingen hade

tagit sitt gevär med sig och de sista tre kulor han ägde. När Igor frågade honom varför, svarade han bara "I dessa tider vet ingen vad som kan hända i Ungern."

Ungefär mitt på förmiddagen befann sig familjen Cordas i skogspartiet på andra sidan landsvägen från gården sett. Det riskfyllda företaget att ta dem därifrån in i boningshuset utan att upptäckas krävde både strategi och list. Men främlingen lät sig inte skrämmas av problemen. Efter att försiktigt ha lagt ner den matta och flämtande Mara på marken gav han sig iväg mot stallet och kom snart tillbaka med häst och vagn. Han hade lastat vagnen full med hö och när ekipaget kom i jämnhöjd med gömstället stannade han hästen och började med att försiktigt fösa in Mara under höet. De andra kravlade sig upp efter henne och trängde in sig under samma mjuka täcke. Och så bar det iväg. Det hade verkligen inte varit lämpligt att låta någon tillfällig förbipasserande se fyra nedsmutsade vandrare föras in i den här familjens hus. Som mannen redan hade förklarat, "I dessa tider vet ingen vad som kan hända i Ungern."

Det var så här det gick till när Igor och hans familj fick tak över huvudet och dessutom mat. En handlingsplan togs snart fram. Mara var för sjuk för att kunna föras vidare. Hon och mamman var tvungna att stanna en tid, men Franz och Igor måste fortsätta vandringen och främlingen gav dem en adress och namnet på människor som bodde på andra sidan gränsen och som kunde hjälpa dem. Samma kväll gav sig Igor, Franz och deras nya vän iväg.

Främlingen kände hela trakten nästan lika väl som sin egen gård och med honom som vägvisare nådde de gränsen vid soluppgången. Under dagen gömde de sig i en skogsdunge i närheten av gränsen. Från sitt gömställe kunde de till och med både höra och se soldater som patrullerade flodbanken. När nattens mörker fallit på gick de ner till floden där främlingen hade en båt gömd och som hade använts i samma syfte tidigare. Snabbt rodde han dem över floden och landsatte dem nedströms i förhållande till soldaterna. En timme senare de i Österrike. Friheten var inom räckhåll.

Vid gryningen var de långt borta från både floden och soldaterna och framme på den plats främlingen hade berättat om. De befann sig mitt bland främmande men vänliga människor, men kunde naturligtvis inte stanna, eftersom nya flyktingar anlände hela tiden. De fortsatte och tog sig så småningom till ett uppsamlingsläger som drevs av Röda Korset. Och på en överfull lastbil fördes de sedan vidare till ett flyktingläger utanför Wien.

Men vart skulle de sedan åka? Och var skulle de träffa Ilka och Mara igen? Eller skulle de någonsin träffas? Och hur hade det gått för deras vän? Hade han fångats av soldater och blivit bestraffad, kanske rentav skjuten, därför att han hjälpt dem? De här frågorna höll Igor vaken när han låg på sin obekväma halmmadrass på golvet i en av flyktinglägrets baracker.

3

Flygresan

Det hade gått snabbt för Igor och hans son att ta sig till Österrike. Men när de väl kom till flyktinglägret kändes det nästan som om tiden stannade. Lägret var redan överfullt, och för varje dag anlände nya flyktingar. Myndigheterna arbetade för högtryck för att kunna skicka folk vidare till nya länder, men det var en nästan övermäktig uppgift. Transporterna var inte det enda problemet. Familjer som vägrade att dela på sig, för få lämpliga destinationsorter, flyktingarnas egna önskemål, brist på mat och kläder – allt lade ytterligare börda på den redan överansträngda rödakorspersonalen.

Efter tre veckor kom en flykting fram till Igor. "Är du Igor Cordas?" frågade han.

Igor nickade under det han misstänksamt betraktade talaren. Han hade fortfarande kvar sin gamla vana att inte lita på någon främling förrän vänskapen bevisats.

"Har du en fru som heter Ilka, och en dotter?"

"Ja", svarade Igor.

"Jag har träffat din fru och dotter och jag har med mig ett meddelande från dem. Din dotter har varit mycket sjuk. Din fru trodde hon skulle dö men hon kommer att överleva. Men det dröjer ändå länge innan hon kan resa någonstans och din fru vill att du och pojken fortsätter vidare."

"Hur kan jag veta att det du säger är sant?" undrade Igor.

"Hon gav mig det här", svarade flyktingen och räckte honom en liten bit skrynkligt papper. Där stod följande meddelande att läsa:

Igor, vänta inte. Åk till Amerika eller Australien. Åk någonstans där det är soligt. Mara kommer att behöva mycket sol. Det dröjer länge innan hon kan resa någonstans. Jag tror vi är säkra här. Åk före oss. Vi kommer att finna dig om du berättar för oss vart du åker. Skriv till mig på adressen på baksidan av det här pappret.

Kram, din Ilka.

Igor vände på den smutsiga pappersbiten. Där fanns ett namn och en adress. "Österrikiska vänner till den långa mannen", gissade Igor.

"Är det något mer du kan berätta för mig?" undrade Igor i det han stoppade ner den värdefulla pappersbiten i säkert förvar.

"Väldigt lite", svarade flyktingen. "Jag träffade din fru en kväll när jag var på väg ut ur landet och stannade för att äta på ett ställe som någon rekommenderat som säkert. Hon mår bra, men din dotter är fortfarande mycket svag och kan bara gå mycket korta sträckor. Det kan ta lång tid innan hon kan komma till dig. Det är allt jag vet."

Igor tackade sin nya vän och vände sig om. Han gick rakt mot tältet där flyktinglägrets personal höll till. När han kom in ställde han en rak och enkel fråga; "Var är det mest sol?"

Tjänstemannen tittade upp med ett flin. "Tja", svarade han, "du kan ju pröva Saharaöknen, eller någon plats nära ekvatorn, eller..." Han avbröt sig eftersom han inte kunde komma på något tredje alternativ. Men så fick han se frågeställarens djupt allvarliga ansikte. Igor Cordas skämtade

inte. Han tänkte på sitt barn och på sin familjs framtid. "Vad är det egentligen du vill veta?" frågade mannen. "Varför frågar du?"

Helt kort berättade Igor för honom om Mara. Hon behövde sol, massor av sol. Han ville resa någonstans där han kunde leva med henne, en plats där solen kunde riktigt tränga in i hennes kropp och bygga upp luftvägarna och reparera den skada som bristfällig föda och alla umbäranden hade åstadkommit.

"Jaha", svarade tjänstemannen under det han tankfullt strök sig om hakan, "det finns ju områden i Amerika. Och så har vi Australien. Det sägs att solen är varm om sommaren i Australien och att vintrarna är behagliga. Där är visst färre dödsfall i lungsjukdomar än någon annanstans i världen. Där finns gott om mat också, och gott om arbete. Varför inte försöka Australien?"

"Det är långt hemifrån om jag inte skulle trivas", svarade Igor sorgset.

"Kom ihåg att du inte längre har något hem", sa tjänstemannen vänligt. "Du försöker ju hitta ett hem nu, och var du än bestämmer dig för att stanna, så blir det ditt hem."

"Du har rätt", svarade Igor. "Skriv upp mig för Australien. Men hur kommer jag dit?"

"Du kanske måste vänta ett tag", svarade mannen. "Vi hoppas kunna förhandla fram ett avtal mellan Australiska regeringen och Röda Korset som kan påskynda utplaceringen av flyktingar. Men det kan ta veckor – kanske månader."

"Skriv upp mitt namn", sa Igor. "Mitt namn och pojkens. Och om det nån gång skulle vara någon som inte kan åka så har jag alltid packat och klart."

"Packat?" undrade tjänstemannen. "Har du mycket bagage?"

"Kläderna jag har på mig och lite pengar. Pengarna kan du förresten få om du hjälper mig att komma iväg. Skilj mig bara inte från min pojke", svarade Igor.

"Behåll dina pengar, de kommer snart ändå inte att vara någonting värda", svarade tjänstemannen, "och bekymra dig inte över pojken."

Tre veckor gick. Och trots att de visste att Ilka och Mara inte skulle komma förrän vintern var över sökte Igor och Franz ivrigt efter dem varje gång en ny grupp av flyktingar anlände. Inget nytt ansikte undgick deras granskande blickar. En gång fick de ett meddelande från en flykting om att Maras tillfrisknande gick långsamt, men att det ändå var ett tillfrisknande. Men det var allt. Och så gick dagarna under väntan och hopp, hopp och väntan tills ett rykte började spridas bland flyktingarna.

De skulle transporteras vidare. En del till Trieste, en del till italienska eller franska hamnstäder, och andra, mer lyckligt lottade, med flyg till Amerika, Kanada, Australien eller Nya Zeeland. Flyktingarna var upprymda och entusiastiska, men framförallt mer hoppfulla.

Till slut kom dagen när listor sattes upp och de första flyktingtågen, med stora röda kors målade på vagnarna anlände. Man fick ta farväl och många av Igors landsmän åkte vidare, men han måste invänta sin tur.

Äntligen kom så dagen då han hörde sitt eget namn ropas upp över högtalarsystemet. Han skulle omedelbart infinna sig på flyktinglägrets kontor. Igor behövde inte höra meddelandet mer än en gång, även om han hörde att det upprepades under tiden han sprang. Han stod redan vid ingången innan meddelandet var slut.

"Ett plan avgår till Australien nu på förmiddagen", sa den ansvariga tjänstemannen. Det finns bara två platser och inget utrymme för bagage. Jag kom att tänka på dig. Är du beredd?"

"Jag kan resa nu", svarade Igor lugnt. Han vågade inte avslöja känslorna av entusiasm och hopp som vällde upp inom honom.

Han blev snabbt informerad om avgångstiden och fick med sig det nödvändigaste för resan. Sedan skyndade han sig att leta reda på sin son.

Vi behöver inte uppehålla oss så mycket vid själva resan. Men väl framme vid planet möttes Igor och Franz av de sedvanliga diskussionerna om sittplatser, eller om vad som helst, eller

ingenting, som det brukar bli när folk är så spända att annars helt vardagliga situationer kan få känslorna att explodera.

Med mullrande motorer lyfte så äntligen planet. Men frågan var ändå om inte alla högljudda diskussioner inne i planet överröstade motorernas dån. I varje fall störde de Igor och Franz mer än något annat.

Omkring en vecka senare landade planet på en flygplats i närheten av en mindre stad i New South Wales i Australien. Flyktingarna fördes snabbt in i bussar och kördes sedan vidare till ett stort flyktingläger. Det var byggt efter samma planritning som det flyktingläger de just lämnat, så det var lätt att bli hemmastadd. Men där fanns en stor skillnad. När de lämnade sitt förra läger var det vinter, men i Australien, på södra halvklotet, är det mycket varmt i januari. Maten var också annorlunda, men det fanns gott om den. Man erbjöd också gratis kläder. Och trots att det var sommar gav man Igor och Franz varsin överrock.

“Vad ska man med en överrock till i det här landet”, frågade Igor. Men det var ingen som förstod hans språk och frågan blev därför obesvarad.

De flyktingar som hade sponsorer hölls inte kvar länge i lägret. Eftersom sponsorerna hade åtagit sig att förse dem med både arbete, mat och husrum fick dessa flyktingar ganska snabbt lämna lägret. Men Igor hade ingen sponsor. Hur skulle framtiden gestalta sig, undrade han. Han kände inte en enda människa i detta vidsträckta land. Nu fick han ännu en gång slå sig ner och vänta. Men alla prövningar han mött under flykten från fosterlandet hade lärt Igor en sak, tålmod.

Ändå var han inte sysslöslös. Tillsammans med Franz gick han på varje lektion i engelska han bara kunde. Han insåg att han måste kunna språket för att få en bra start i det nya landet. Och till sin förvåning – men även till sin förtret – märkte han att Franz snappade upp språket mycket snabbare än han själv. Det är alltid så, förklarade engelskläraren för honom. Barn lär sig språk snabbare än vuxna, och anpassar sig lättare till nya miljöer. Och Igor lovade sig själv att inte låta något tillfälle gå förlorat att lära sig sitt nya lands språk, seder och bruk. Vid några få triumferande tillfällen kunde han t.o.m. förklara för Franz vad ett engelskt ord betydde på ungerska.

Under tiden på flyktinglägret i Österrike hade Igor blivit god vän med ett par som kom bara några kilometer från hans egen by i Ungern och som han tidigare endast varit flyktigt bekant med. De var också lantbrukare och hade lämnat landet ungefär samtidigt som han. Och hur glad blev han inte när han en dag upptäckte dem i detta nya läger. Åsynen av ett bekant ansikte gav honom nytt mod och det blev åtskilliga varma omfamningar, och många, många glada skratt. Det fanns så många erfarenheter att dela med sig av. Men så började vännen Lajos att berätta om sitt problem för Igor.

Strax efter kriget hade hans svåger rest till delstaten Victoria i Australien och han hade just skrivit till Lajos och hans fru och bett dem att komma till hans gård och arbeta. Men samtidigt hade en australisk familj erbjudit Lajos och hans fru arbete och husrum på sin gård. Lajos ville naturligtvis hemska gärna arbeta med sin svåger, men han hade redan kommit överens med den andra vänliga familjen som hade erbjudit sig att ta emot dem utan att ens ha träffat dem.

“Tror du”, undrade Igor försiktigt, “att de skulle ha något emot om jag och Franz åkte dit i stället för er?”

“Varför inte?” svarade Lajos. “Man kan ju alltid fråga.”

Tillsammans gick de för att undersöka saken. Men handläggaren som hade ansvar för utplaceringarna ställde sig tvivlande. “Det är en sak att ta emot en man och hans hustru”, förklarade han, “särskilt om hustrun är villig att arbeta, men du har ingen hustru med dig och din pojke kan bli ett problem.”

“Men kanske man ändå kunde fråga dessa människor?” vädjade Igor modfällt.

“Nåja, det kan ju inte skada att skriva”, blev svaret, “vi gör ett försök!”

“Vad betyder ‘gör ett försök’?”, undrade Igor.

Men innan mannen hann svara översatte Franz snabbt orden för sin pappa. Och Igor bara ruskade på huvudet. Hans son lärde sig det nya språket mycket snabbare än han själv.

Vid resans mål

Sommaren gick mot sitt slut, hösten tog över och gjorde ett tappert försök att imponera, men till slut blev det ändå vintern som härskade. Då fick Igor svaret på sin fråga varför de delade ut överrockar i Australien. Han fann att nätterna på slätterna i väster var bistert kalla och att dagarna kunde vara ganska så blåsiga.

Han befann sig fortfarande på flyktinglägret. Breven gick i skytteltrafik mellan lägerledningen och den familj som lovat ta hand om Lajos. Men inget av större vikt hade hänt. Om något brev väckte hans förhoppningar, kunde de grusas efter nästa. Han började nära nog tro att han skulle få tillbringa resten av sitt liv med att se ut över de böljande slätterna, med att lära sig det nya språket och med att betrakta de lugnt betande fåren och bara hoppas att förr eller senare...

Han hade inte hört ett ord från Ilka och Mara. Och detta orsakade naturligtvis en ständigt gnagande oro i hans inre. Han anklagade ofta sig själv för att ha rest så långt bort från dem. Men då ställde han sig frågan vad det hade hjälpt om han stannat kvar i Österrike. Och han kunde ju definitivt inte ha stannat hos Ilka och Mara i Ungern. Då hade han varit tvungen att gömma sig hela tiden och tillgången på mat hade ju dessutom redan varit otillräcklig som den var. En man som har gott om tid och saknar sysselsättning försjunkar lätt i tankar och spekulationer. Men Igor var nog inte mer självanklagande än någon annan hade varit i en liknande situation.

Under livets gång är det ibland så att när nöden är som störst är hjälpen som närmast. Och en dag kommer nyheten som Igor väntat på så länge. Han får ett kort med Röda Korsets emblem och där det med Ilkas egen handstil står att hon och Mara nu befinner sig i Österrike.

Inte ens koltrastens sång en ljuvlig sommarkväll hade kunnat mäta sig i skönhet med dessa hafsigt nedtecknade rader på ett enkelt kort.

Detta måste firas! Men hur?

Igor och Franz hade så lite pengar att t.o.m. den mest spartanska fest låg utom möjligheternas ramar. Men de tog varandra i händerna och dansade av glädje. Sedan gick de till flyktinglägrets matservering och köpte ett glas mjölk som de delade. Det måste erkännas att detta var ett ömkansvärt firande. Men för dessa två hemlösa blev det något av ett sakrament. Under tiden de drack mumlade Igor om och om igen, "Tack gode Gud! Tack gode Gud!"

Detta hände under tisdagen. På onsdagen kom det officiella godkännandet på att Igor fick ersätta Lajos. Byråkratins kvarnar mal långsamt och det är inte alltid så lätt att få de tillstånd man önskar. Efter att ha väntat hela hösten och vintern och när nu våren närmade sig avslöjade Igors handläggare för första gången hans nya arbetsgivares namn och adress. Igor tittade på kortet, men varken namn eller adress betydde något för honom. Där stod bara i all enkelhet:

V. Manners, RMB 94, Milltown,
New South Wales.

På ett annat kort, och som var undertecknat av lägrets transportansvariga tjänsteman, stod det med tryckta bokstäver:

Skriv ut två andraklassbiljetter, en vuxen och ett barn, till Walker's Siding.

(För Er kännedom: Herr Manners möter vid Walker's Siding.)

Nästa dag gav sig Igor och Franz iväg på den nästan 90 mil långa resa som skulle föra dem till deras destinationsort, och där de skulle komma att uppleva större trygghet än Igor någonsin hade vågat hoppas på.

Bara tågresan i sig själv var en upplevelse. De var som förtrollade av tågfönstrets ständigt växlande panorama. Och när deras uttråkade medpassagerare, som gömde sig bakom någon tidning eller bok, inte alls såg något ovanligt i det förbirusande landskapet kunde de ropa högt i korus: "Fort, titta, titta!". Och alla lyfte på huvudet och såg ut genom fönstret, bara för att sedan fånigt se på varandra och konstatera att de blivit lurade att titta på något så alldagligt som t.ex. en känguru som hoppar utmed järnvägen.

De for förbi både större och mindre samhällen, ensliga anhalter och riktiga storstäder. När dagen var slut och den mörka natten tog över fortsatte de ändå att titta ut genom fönstret. Men till slut somnade både far och son. Pojken med ett halvt leende på läpparna, pappan med ett märkligt och tankfullt allvar över sina.

När det var frukostdags följande dag fick de stiga av för att byta tåg. Nästa tåg avgick inte förrän vid middagstid. Igor hade aldrig sett ett sådant tåg i hela sitt liv. Det var vad folk på den australiska landsbygden brukar kalla för en "korsning" och bestod av en lång rad godsvagnar av alla de slag för att längst bak avslutas med en passagerarvagn, och in i den klev Igor och Franz. De var de enda passagerarna.

Sakta men säkert gled tåget fram genom det böljande landskapet och stoppade vid alla möjliga stationer och ensliga anhalter, i Igers ögon för det mesta utan någon som helst anledning. På ett ställe klev en järnvägstjänsteman upp och stack in huvudet genom det öppna fönstret. "Vid nästa stopp ska ni gå av", förklarade han, och försvann lika snabbt som han dykt upp.

Det blev den längsta ha halvtimmen i Igers liv. Han skulle snart möta människor som han aldrig någonsin träffat, men som av någon outgrundlig anledning, och utan att ens ha sett dem, hade lovat att ta honom och hans familj under sitt beskydd. Utan tvekan måste de vara mycket goda och vänliga människor, och han skulle göra sitt yttersta för dessa personer som hade tagit risken att låta honom komma och arbeta för dem.

Det ryckte och skakade i tåget när det var på väg att stanna. Igor greps av panik och fick en plötslig lust att vilja hoppa av på fel sida och gömma sig någonstans ute i busksnåren. Men vilken sida var "fel sida"? Där syntes ingen plattform varken till höger eller vänster och om det inte varit för en liten kur på ena sidan skulle han ha trott att det var många mil till närmaste bebyggelse. Men så samlade han sitt mod och började kämpa med det tröga dörrhandtaget. Till slut gav det efter och dörren flög upp, och Igor, som inte var beredd på en så snabb seger, föll handlöst till marken. Det hela såg så komiskt ut att Franz inte kunde låta bli att skratta högt åt denna oförberedda pantomim.

Ett brett leende spred sig även över Victor Manners brunbrända ansikte när han såg vad som hände. Men han skyndade fram för att hjälpa Igor på fötter. Han såg också till att Franz kunde kliva av lite mer värdigt. Sedan han hjälpligt borstat dammet av Igor sträckte han varmt fram handen. "Trevligt att träffas", sa han, "jag heter Vic Manners."

"Jag heter Igor Cordas och detta är min son Franz. Jag är väldigt tacksam herr Manners", sa Igor i det han började hålla det tal han förberett så länge. Men han avbröts av sin värd.

"Här ute är det ingen som kallar någon för 'herr'. Jag heter Vic. Och håll inget tal, det bara generar mig."

"Vad betyder 'generar', herr Vic?" frågade Igor.

Men Franz sparkade honom på benet samtidigt som hans blick visade att det inte fanns något mer att tillägga.

När de väl satt sig i jeepen bar det iväg. Och aldrig någonsin hade Igor sett vägar som denna. Han höll sig fast för glatta livet under det att hans värd nonchalant styrde fordonet med ena

handen och gestikulerade med den andra för att understryka något han sa. Fast Igor hade nog hellre önskat att han ägnade lite mer uppmärksamhet åt det som han kallade väg. De for rakt genom vattendrag och vid ett tillfälle körde de rätt ut i terrängen för att komma förbi ett träd som fallit över hjulspåren. Efter att ha kört nerför en brant väg med en bergvägg på ena sidan och ett hisnande stup på den andra passerade de en brevlåda som spikats fast på ett träd nära en grind. På brevlådan var målat "93" med stora vita bokstäver. "Nästa avfart är vår", förklarade Vic Manners.

Efter ytterligare en halv kilometer girade jeepen av vägen och stannade framför en grind. "Hördu grabben, vill du hoppa ur och öppna", bad Vic, och Franz gjorde som han blev ombedd. För honom hade åturen varit ett enda stort glatt äventyr. Han kände ingenting av Igors skräck.

Strax var de framme. Vic Manners presenterade Igor och Franz för Merton, hans son som var 14 år, och hans dotter Betty som var 9 år och hans fru Helen, men vars ålder han av en eller annan orsak inte nämnde. Igor kände sig hemma från första stund.

"Välkomna till bords", inbjöd Helen Manners. "Kvällsmaten är färdig."

Wilken måltid! Inte sedan de lämnade Ungern hade Igor och Franz ätit så mycket god mat. Och de muntra skämten och trevliga samtalen smittade av sig, trots att mycket gick över huvudet på Igor. Ilka kommer att tycka om Helen, tänkte han för sig själv. Och de här barnen blir bra sällskap åt Mara och Franz. Igor kände att han passade mycket bättre och mer naturligt in i sammanhanget än han någonsin hade kunnat tro vara möjligt. Han uppfattade den fina gemenskapen och sammanhållningen i familjen. Skämten, de glada skratten och de snabba replikerna gjorde måltiden till en angenäm social upplevelse. Och trots att han inte förstod allt som sades kände sig Igor ändå nästan lika delaktig som om han tillhörde familjen.

När måltiden var över nickade Vic Manners åt Merton, som reste sig och lämnade bordet.

Under tiden han var borta frågade Vic, "Nå, Igor, vad tycker du om Australien? Och hur tror du att ni kommer att trivas här?"

"Jag tycker det vara som himmel", svarade Igor, "här mycket trevligt och alla vara glada. Jag också kommer bli glad här", avslutade Igor i det han kämpade tappert med språket.

"Nåja, det är väl inte precis himlen", invände Vic, "men vi gillar den här platsen. Och det var ju ett lustigt sammanträffande att du nämnde himlen. Varje kväll vid den här tiden brukar vi nämligen läsa ur Bibeln. Vi hoppas du och Franz vill vara med. I kväll hade jag tänkt läsa ett avsnitt om himlen."

Igor nickade. "Jag stannar gärna", sa han.

Victor Manners tog fram en Bibel och slog upp Uppenbarelsebokens 22:a kapitel och började läsa, "*Och han visade mig en flod med livets vatten, klar som kristall, som rann från Guds och Lammets tron. Mitt på den stora gatan, med floden på ömse sidor, stod livets träd, som bär frukt tolv gånger om året och ger sin skörd varje månad, och trädets blad är läkemedel för folken.*"¹

Vic avbröt läsningen och tittade på Igor. "Det blir inga revolutioner där, Igor. Och du behöver inte fly från ditt hem. Sedan tog han upp Bibeln igen och fortsatte läsa:

*"Och ingen förbannelse skall finnas mer. Guds och Lammets tron skall stå i staden, och hans tjänare skall tjäna honom. De skall se hans ansikte, och de skall bära hans namn på sin panna. Och det skall inte mer bli natt, och ingen behöver längre ljus från någon lampa eller solens ljus, ty Herren Gud skall lysa över dem. Och de skall vara kungar i evigheters evighet."*²

Vic lade ihop Bibeln. "Jag tror vi kan några verser utantill som handlar om himlen", sa han. "Vad föreslår du Betty?"

"Ja, där finns ju Johannes 14:1-3", sa Betty. Och utan att ens slå upp texten började hela familjen läsa den högt tillsammans, "*Känn ingen oro. Tro på Gud, och tro på mig. I min faders hus finns många rum...*"

¹ Uppenbarelseboken 22:1, 2.

² Uppenbarelseboken 22:3-5.

Igor tittade sig förundrat omkring. Vad var det här för människor egentligen som verkade kunna så mycket om Bibeln?

Jag trodde du skulle föreslå första Korinthierbrevets andra kapitel och vers 9", sa Helen. Och som på en given signal läste de: *"Vi förkunnar, som det står i skriften, vad inget öga sett och inget öra hört och ingen människa anat, det som Gud har berett åt dem som älskar honom."*

"Utmärkt!" sa Vic. "Låt oss böja våra huvuden." Och där de satt runt bordet började Vic Manners be en enkel bön där han tackade för maten och alla livets välsignelser. Han tackade Gud för att han bevarat Igor och Franz på resan till sitt nya hem. Han bad också Gud bevara Mara och Ilka och återförena dem med Igor och Franz. Han bad om att de alla skulle känna sig lyckliga och glada tillsammans. Därefter bad hela familjen Herrrens bön tillsammans. När bönen var slut bröt Helen tystnaden. "Ni pojkar", sa hon och vände sig till Igor och Franz, "ni har haft en ansträngande dag. Jag ska visa er var ni ska sova, och sedan kan vi reda ut resten i morgon."

Här kan du ladda ned de nästa tre kapitlen:

http://www.hoppetsrost.org/public/Journey_to_Hope/Hoppets_Resa_Kap_5-7.pdf